Ўзбекистон - келажаги буюк давлат

Халқ сўзи

1991 йил 1 январдан чиқа бошлаган

Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши ва Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг газетаси

19 ФЕВРАЛЬ, ШАНБА № 36 (784). Сотувда эркин нархда. 1994 йил.

ДЕҲҚОНЧИЛИК ТАРАҚҚИЁТИ - ФАРОВОНЛИК МАНБАИ

ВАЗИРЛАР МАҲКАМАСИ ЙИҒИЛИШИ

18 февраль куни Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг мажлиси бўлди. Уни республика Бош вазири А. Муталов бошқарди.

Мажлисда қишлоқ хўжалигида иқтисодий ислоҳотни амалга оширишга доир кечиктириб бўлмайдиган чора-тадбирлар, чорвачиликда ислоҳотни такомиллаштириш ва фермер хўжаликларига зарур шарт-шароит яратиш тўғрисидаги масалалар муҳокама этилди.

Республика Президенти Ислом Каримов мажлисда нутқ сўзлади.

Мамлакатимизда қишлоқ хўжалигини юксалтириш долзарб масалалардан биридир. Зеро, келажагимиз, мустақиллигимиз тақдири кўп жиҳатдан иқтисодий ислоҳотнинг қишлоқда қандай жорий этилишига боғлиқдир.

Ислоҳотни кенгайтириш, фермер, шахсий ва ширкат хўжаликларини ҳар томонлама қўллаб-қувватлаш бугуннинг асосий вазифасидир.

Бизда эса деҳқончилик самарадорлигини ошириш учун мавжуд шарт-шароитдан етарли даражада фойдаланилмаяпти. Республикамизда бошланган иқтисодий ислоҳот, хусусийлаштириш, деҳқон (фермер) хўжаликлари ташкил этиш бу соҳадаги имкониятларни ишга солиши шубҳасиздир.

Қашқадарё вилояти Усмон Юсупов туманидаги ширкатлар жамоаси раиси Ш. Чориқулов, Жиззаҳ вилояти Бахмал тумани фермери Т. Каримов, Фарғона вилояти Ўзбекистон тумани фермери И. Назаров, Сурхондарё вилояти Музробод туманидаги деҳқончилик-фермерлар уюшмаси бошлиғи И. Шойиматов сўзга чиқиб, иш тажрибалари тўғрисида, ислоҳотни татбиқ этишдаги мавжуд муаммо ва камчиликлар хусусида сўзладилар.

Мажлисда халқ хўжалиги тармоқларининг 1993 йилдаги иш якунлари ва республикада иқтисодий ислоҳотни янада чуқурлаштириш чора-тадбирлари тўғрисидаги масала ҳам муҳокама қилинди.

1993 йили иқтисодий ислоҳотнинг биринчи босқичи якунланди. Давлат уй-жой мулки аҳолига хусусийлаштириб берилди. Зарар кўриб ишлаётган давлат хўжаликларининг деярли барчаси мулкчиликнинг бошқа шаклларига ўтказилди. Республикада бозор иқтисодиётини шакллантириш, халқ хўжалигини таркибий қайта қуриш ва иқтисодий мустақиллигимизнинг пойдевори бўлган асосий тармоқларни ривожлантириш, иқтисодий барқарорликни мустаҳкамлаш давом эттирилди. Саноат маҳсулоти ишлаб чиқариш, капитал қурилиш соҳасида муайян ютуқлар қўлга киритилди. Давлат бюджети даромад ва харажат қисмларининг мақбул нисбати таъминланди. Аҳолини ижтимоий ҳимоя қилиш чора-тадбирлари изчил амалга оширилди.

Бироқ айрим вазирлик, концерн, корпорация ва уюшмалар, вилоятлар иқтисодий қайта ўзгартишлар ва бозор муносабатларини жорий этиш борасида сусткашликка йўл қўйди.

Халқ хўжалиги тармоқларида мулкни давлат тасарруфидан чиқариш ва хусусийлаштириш баъзан расмият учун амалга оширилди.

Банк муассасаларидаги камчиликлар, айрим туманларда давлат солиғи тўлашдаги нуқсонлар танқид қилинди.

Мажлисда иқтисодий сиёсат тамойилларининг рўёбга чиқарилишини таъминлаш, бозор муносабатларини жорий этиш, ислоҳотнинг барқарорликка ва ижтимоий-иқтисодий тараққиётга таъсирини кучайтириш асосий вазифа экани қайд этилди.

Мазкур масала муҳокамасида Ўзбекистон Республикаси Давлат солиқ қўмитаси раиси Ш. Гатаулин, республика Марказий банки бошқаруви раиси Ф. Муллажонов, Навоий вилояти ҳокими А. Айдарқулов сўзга чиқди.

Вазирлар Маҳкамаси мажлиси муҳокама этилган масалалар юзасидан тегишли қарорлар қабул қилди.

Мажлисда Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши Раиси вазифасини бажарувчи Э. Халилов иштирок этди.

СУРАТДА: йиғилиш пайти.

Р. ЖУМАНИЁЗОВ олган сурат (ЎзА).

ПРЕЗИДЕНТ МАКТУБИ ТОПШИРИЛДИ

Жиззах тумани Ҳамроқул Носиров номидаги жамоа хўжалигида истиқомат қилувчи Низомиддиновлар оиласи Президентимиз Ислом Каримовга мактуб йўллаб, юртбошимизнинг мамлакатни ижтимоий-иқтисодий ривожлантириш, фуқаролар ҳаётини фаровон қилиш борасидаги саъй-ҳаракатларини қизғин қўллаб-қувватлаб, унинг келгусидаги ишларига катта ривож тилаган эди.

Вилоят ҳокимлигида ана шу оилага Президентимизнинг жавоб мактуби топширилди. Мактубни республика уруш ва меҳнат фахрийлари кенгашининг раиси Б. Раҳимов ўқиб берди. Оиланинг тўнғич фарзанди Бахтиёр Низомиддинов жавоб мактуби учун юртбошимизга сидқидилдан миннатдорчилик изҳор этди.

ДИЛАФРЎЗНИНГ ҚУВОНЧИ

Термиз тумани «Янги ариқ» жамоа хўжалигидаги Абдулла Қаҳҳор номли 17-ўрта мактабнинг 4-синф ўқувчиси Дилафрўз Тошқулова Президентимиз Ислом Каримовга хат йўллаб, Ўзбекистоннинг келажаги бўлмиш ёшларнинг комил инсон бўлиб камол топиши йўлида катта ғамхўрлик ва меҳрибонлик қилаётгани учун юртбошимизга миннатдорлик билдирган эди.

Куни кеча мактабда Дилафрўзга ўқитувчи ва ўқувчилар, жамоатчилик вакиллари иштирокида мамлакат Президентининг дил сўзлари, самимий истаклари битилган ташаккурномаси топширилди. Дилафрўз, унинг дугоналари, синфдош ўртоқлари, ота-оналар, мактаб жамоаси ҳаётида унутилмас воқеа бўлган бу маросим ҳақиқий байрамга айланди.

(ЎзА).

ПРЕЗИДЕНТ ИСЛОМ КАРИМОВНИНГ ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ВАЗИРЛАР МАҲКАМАСИ ЙИҒИЛИШИДА СЎЗЛАГАН НУТҚИ

Ҳурматли ўртоқлар!

Қишлоқ хўжалигининг ҳаётимиздаги аҳамияти ҳақида кўп гапирамиз, мунозара қиламиз.

Бугун жамиятимиз шуни англаб олдики, ҳаётимизни яхшилаш, аҳоли турмуш даражасини кўтариш, иқтисодиётимизнинг самарадорлигини ошириш, халқимизни боқиш, истиқболимизни режалаш — хуллас, қандай муаммо, қандай масалани кўрмайлик, уларнинг аксарияти биринчи навбатда қишлоқ хўжалигига бориб тақалади. Ҳаммамизни боқадиган, озиқа берадиган соҳа—қишлоқ хўжалиги тармоқларидир.

Мана шунинг учун ҳам, модомики, фаровон ҳаёт қурмоқчи эканмиз, олдимизга халқ турмушини яхшилаш мақсадини қўйган эканмиз, иқтисодий ислоҳотни аввало қишлоқ хўжалиги, қишлоқ ҳаёти соҳасидан бошлашимиз зарур.

Ислоҳот ҳақида гапирганда, мақсадларимизни белгилашда кейинги бир-икки йил мобайнида муҳим бир ҳақиқатни англаб олдик: ислоҳот ислоҳот учун қилинмайди, ислоҳот номига қилинадиган иш эмас, ҳар қандай ислоҳот биринчи навбатда инсон манфаатларини кўзлаб, ҳаётимизни янги босқичга кўтариш учун амалга оширилади.

Маълумки, халқимизнинг 60 фоиздан кўпроғи қишлоқ жойларида яшайди. Шундай экан, ҳамма ташвишларимизни, муаммоларимизни ечишни қишлоқ хўжалиги соҳасидан бошлаш керак эмасми?

Демак, мақсад — қишлоқ хўжалиги соҳасида ишлаб чиқариш самарадорлигини кескин ошириш, қишлоқда яшаётган халқимизнинг ҳаёт даражасини кўтариш, улар учун муносиб шарт-шароитларни яратишдан иборат бўлмоғи керак.

Бунинг учун нима қилиш лозим?

АВВАЛО, қишлоқ аҳолисини иш билан таъминлаш, ишсиз юрганларни ва доимий унумли иш билан банд бўлмаганларни (ҳисоб-китоб бўйича, бундай кишилар икки миллионга яқин) ишлаб чиқариш соҳаларига жалб этиш, уларни ижтимоий жиҳатдан ҳимоялаш зарур.

Бир қарашда бу вазифа инсон хаёлига сиғмайдиган даражада улкан ва оғир кўринади. Аммо бизда бу муаммони ечиш йўли аниқланган.

Республикамизда ишлаб чиқариш соҳасида 6 миллион 300 минг киши банд. Шулардан 3 миллион 700 минг киши қишлоқ хўжалигида ишлайди. Ривожланган давлатларда эса қишлоқ хўжалигида ҳаммаси бўлиб аҳолининг 5—6 фоизигина банд бўлади. Улар етиштирган маҳсулот ўз мамлакати эҳтиёжини қондирибгина қолмасдан, четга ҳам экспорт қилинади. Хўш, биз бу муаммони қандай ҳал қиламиз? Қишлоқ хўжалигида банд бўлган одамларнинг барчасига ер, сув, техника воситаларини етказиб бера оламизми? Уларнинг барчасига иш топиб бера оламизми?

Бу масала нафақат иқтисодий, балки сиёсий масалага айланмоқда. Менинг фикримча, бу муаммони ҳал қилишнинг йўли битта: қишлоқ хўжалигида **унумли ишлайдиган** кишилар қолиши керак, қолганлари бошқа соҳаларга — саноат, хизмат кўрсатиш соҳаларига жалб этилиши лозим. Бизда аҳолининг 9 фоизигина хизмат кўрсатиш тармоқларида машғул, чет элларда эса бу рақам 60—70 фоизни ташкил этади. Энди бизга бир пайкалга юз кишини қўйиб, унумсиз меҳнат қилишнинг кераги йўқ.

БИРИНЧИ НАВБАТДА саноатни, хизмат кўрсатиш соҳаларини қишлоққа олиб келишимиз, маҳсулотни қайта ишлайдиган ихчам корхоналарни қишлоқ заминига жойлаштиришимиз керак.

Кейинги бир-икки йилда ана шу масалани ечиш борасида Ўзбекистонимизда қилинаётган ишларни кўздан кечирсак, ҳар бир юртпарвар инсоннинг қалби қувонади, албатта.

Лекин биз бошлаган бу ишлар катта муаммони ҳал этиш йўлида ташланган дастлабки қадамлардир. Буни очиқ тан олишимиз керак. Бу олижаноб мақсадни ўз зиммасига олган хўжалик ва жонкуяр инсонларга давлат ва ҳукумат ўз ёрдамини, кўмагини бериши лозим.

Айни пайтда сув ва иссиқлик, электр нури, темир йўл ва автомобиль йўллари, умуман коммуникация ва қулайликлар етиб бормаган бўм-бўш чекка қишлоқларимиз ҳам мавжуд. Уларни обод қилиш учун давлатимиз марказлаштирилган жамғармалардан маблағ ажратиши керак. Қурувчилар кучини ана шу ёққа йўналтиришимиз зарур. Бу иш дастлабки берадиган ёрдамимиз бўлур эди.

Шу ҳаракатни жонлантириш ва кўмак бериш мақсадида, ўйлайманки, бугунги вазиятда эндигина иш бошлаб, кучга кираётган кичик корхоналарга солиқ масаласида ҳам муайян имтиёзлар берсак, мақсадга мувофиқ бўлур эди.

Қишлоқ хўжалиги маҳсулотини кўпайтириш, шу тармоқ самарасини юксак даражага кўтариш имкониятларининг чегараси йўқ, деб ўйлайман.

Биз чет элларда бўлганимизда гўзал диёримизни, она заминимизни таърифлар эканмиз, «Бизнинг юртимизда йилига уч марта ҳосил олса бўлади», деб айтамиз. Ажнабий дўстларимиз ҳар гал ҳайратга тушадики, бундай жаннат жой қаерда экан, деб!

Аслида ҳам шундай. **Дунёда ўзбек заминига тенг келадиган заминнинг ўзи йўқ. Ўзбек деҳқонига тенг келадиган заҳматкаш ҳам дунёда топилмайди!**

Лекин, азиз биродарлар, шундай имконимиз бўла туриб, ўша айтилган уч карра ҳосилни оляпмизми? Афсуски, йўқ. Ҳалигача ўша даражага етишни орзу этиб юрибмиз, холос.

Биз ишлаб чиқариш унумдорлигини ўстириш, иш жараёни самарасини ва пировард натижаларни жадаллаштириш мақсадида кўп муаммо ва масалаларга танқидий кўз билан қарашимиз лозим.

БИРИНЧИДАН, бизни боқадиган мана шу ер, мана шу тупроқ. Унинг унумдорлигини оширишимиз керак. Бунинг учун эса, энг аввало, суғориладиган ерларнинг мелиоратив ҳолатини яхшилашни, ирригация ишларини устивор мақсад деб қарашимиз шарт.

ИККИНЧИДАН, қишлоқ хўжалигини замонавий технология, техника ва ускуналар билан таъминлаш ҳамда уларнинг ишлаб чиқариш имконияти ва сифати деҳқонларни қониқтирадиган даражада бўлиши керак. Агар лозим бўлса, уларни техника, ўғит ва бошқа керакли жиҳозлар билан арзонроқ, имтиёзли тарзда таъминлашимиз зарур.

Лекин, ўртоқлар, бугунги куннинг энг муҳим вазифаси аграр соҳани, ҳеч муболағасиз айтиш мумкинки, бутун иқтисодиётимизни ҳал қилувчи масала, бу — одамларимизнинг ишга, меҳнатга муносабатини тубдан ўзгартиришдир.

Бу масаланинг ечими — мулкчилик шаклларини ўзгартиришда, мулкни ўз эгасини топиб, унга беришдадир.

Қисқа қилиб айтганда, мулк деган нарса, ишлаб чиқариш воситалари ўзининг ҳақиқий эгасини топиши керак. Деҳқон ўзи ишлаб чиқарган маҳсулотга ўзи тўлиқ эгалик қилиши даркор.

Ана шундагина ишлаб чиқаришнинг шакли, мазмуни, туб маъноси ўзгаради, унинг самараси ва натижалари кўзланган мақсадларга жавоб беради. Яъни, ривожланган, тараққий топган давлатлар қаторида ўзимизни кўришни истасак, унда қишлоқ хўжалик маҳсулотларига бўлган эҳтиёжни қондириш учун халқимизнинг 55-60 фоизи эмас, балки 5-10 фоизи банд бўлиши кифоя қилади. Шунда ҳам биз кутган даромад чиқади, ҳам фаровон ҳаёт таъминланади. **Деҳқон бадавлат бўлса, юртимиз обод бўлиши муқаррардир. Бу ҳақиқатни ҳаммамиз қулоғимизга яхшилаб қуйиб олишимиз керак.**

Охирги икки йил бекорга кетмади, у биз учун катта мактаб бўлди. Шу вақт давомида республикамиз ҳаётида, жамиятимизнинг ижтимоий ҳолатини ўзгартириш, бозор иқтисодиётига ўтиш жараёнида эришган тажрибамиз ва, энг муҳими, қўлга киритган ижобий натижаларимиз Ўзбекистоннинг ўзига хос ва ўзига мос тараққиёт йўли борлигини, шу жумладан, қишлоқ хўжалиги тармоғида ҳам амалга оширилаётган тадбирларимиз тўғри эканини тасдиқлаяпти. Буни халқимиз, кенг жамоатчилик яхши англаяпти.

Айрим чет эл арбоблари ва матбуот вакиллари ҳам бугунги кунда Ўзбекистон тутган йўл эски маъмурий-буйруқбозлик тизимидан бозор муносабатларига ўтишда энг маъқул, энг пухта ўйланган ва энг ижобий йўл эканини очиқ тан оляпти. Мен бу гапни мақтаниш учун эмас, аксинча, сизу биз танлаган ва оғишмай амалга ошираётган ислоҳотдан фахрланишимиз учун айтяпман.

Республикамизда қабул қилинган қонунлар, фармон ва қарорлар қишлоқ хўжалиги соҳасида мулкчилик шаклларини ўзгартириш, хўжаликларга кўпроқ эркинлик бериш, деҳқон (фермер) хўжаликларининг тадбиркорлик фаолиятига кенг йўл очиш масалаларида муҳим омил бўлиб, ҳаётимизда ўз самарасини бераяпти.

Асосан охирги икки йил мобайнида ташкил қилинган 14 мингдан зиёд фермер хўжалиги фаолияти, кўпчилик давлат хўжаликларининг, фермаларнинг мулкчилик шаклини хусусий, ҳиссадорлик, жамоа ва ижара мулки шаклига ўзгартириш ўз афзаллигини исботлади. Улар бу йўлнинг тўғрилигини унумли меҳнат натижалари билан оқлаяпти.

Бугун республика қишлоқ хўжалиги, шу жумладан, чорва, пилла, полиз, узумчилик, картошка етиштириш тармоқлари маҳсулотининг 60—70 фоизини давлат тасарруфидан чиқарилган хўжаликлар тайёрлаб бераётгани ана шу ҳақиқатнинг яққол далилидир.

Иқтисодни эркинлаштириш, хусусий мулкни ҳимоя этиш ва тадбиркорликни ривожлантириш ҳақида яқинда қабул қилинган фармон республикамизда ўтказилаётган иқтисодий ислоҳотни сифат жиҳатидан юксак босқичга кўтарадиган, ҳар бир ишбилармон ва тадбиркор учун кенг имкониятлар очадиган, жаҳон бозорига чиқиш йўлимизни кенгайтирадиган, эски маъмурий-буйруқбозлик замонидан қолган тўсиқларни олиб ташлайдиган муҳим бир қарор бўлди, деб айтсак янглишмаймиз, албатта.

Қишлоқ хўжалик соҳасида ўтказилаётган иқтисодий ислоҳотни мазкур фармон кўзи билан танқидий таҳлил қилсак, бу ерда ўтирган кўпчилик раҳбар, мутахассис ва фаолларимизда жуда кўп фикрлар пайдо бўлиши табиий деб ўйлайман.

Қишлоқда аҳоли турмуш шароитини яхшилаш ва меҳнат самарадорлигини ошириш мақсадида ўтказилаётган ислоҳотнинг кўпгина нуқсон-камчиликлари, ҳал этилмаган муаммолари ҳақида хулоса чиқариш ва шу масалалар бўйича замон талабларига мос келадиган, пухта ўйланган қарорларни қабул қилиш вақти келди.

Аввалəмбор, ислоҳотни жорий қилишдаги тўсиқ ва жиддий нуқсонлар ҳақида.

1. Бу борадаги энг катта душманимиз, бу — ҳар қадамда учраётган расмиятчилик, кўзбўямачилик, ишимизга юзаки қарашдир.

Кўп жойларда хўжаликларда бозор иқтисодиётини, унинг асл моҳиятини, шарт ва талаблари, маъно ва мазмунини англамай туриб, давлат мулкини шунчаки номига, расмиятчилик учунгина жамоа, ширкат, ижара, ҳиссадорлик ва хусусий мулкка айлантириш ҳолларига дуч келаяпмиз.

Айрим вилоят ва туманларда ҳисобот бериш учун, кўрсаткич учунгина қилинаётган бундай ишларни катта афсус билан таъкидлаш мумкин.

Янги ном ва шаклга эга бўлган хўжаликларда иш услуби ва меҳнатта муносабат ўзгармаётганини, ишчиларни рағбатлантириш, меҳнатга ҳақ тўлаш, иш бошқариш эскича қолганини, энг ёмони ишловчилар ўзларини ишлаб чиқариш воситалари ҳамда чиқарган маҳсулотларининг эгаси сифатида ҳис этмаётганлари, бунинг оқибатида ишга муносабатлари ва топилган даромадга қарашлари мутлақо ўзгармаётганининг энг ачинарли ҳол деб биламан.

Барча камчилик ва самарасизликлар айни мана шундай аҳволдан келиб чиқиши турган гап.

Расмиятчиликнинг, тўрачиликнинг, бюрократликнинг энг тарқалган бир кўринишини олиб қарайлик.

Кўпчилик туман ва хўжалик раҳбарлари Президентнинг махсус фармони чиққанидан кейин, шунчаки рапорт учун фермерлар сонини кўпайтиришга киришдилар. Бешта қорамоли бор одамларнинг барчаси «фермер» деб ёзилди. Сўнгра, фермерлар сони шу тарзда сунъий кўпайганидан кейин, умумий ҳисоб-китобга келганда, ўртача кўрсаткич жуда паст бўлиб қолаверди. Ана ундан кейин, айрим ўтмишни қўмсаган раислар: «фермерликнинг самараси кўнгилдагидек эмас!» деб нолишга ўтдилар.

Бугун ҳақиқий, ишнинг кўзини биладиган, насл танийдиган, унумдорлик нималигини амалда исботлаган фермерларнинг ўзи талаб қиляптики, барака топгурлар, келинглар, бизларнинг мақом ва низомларимизни аниқ белгилаб беринглар, лоақал ўттизта йирик қорамоли бўлган одамгина фермер деб ҳисоблансин!

Бу жуда ҳақли талаб, бешта қорамоли бўлиб, ўзини фермер сонига қўшиган одам билан элликта, юзта бўрдоқи ёки сермаҳсул соғин сигирни боқаётган ҳақиқий фермерни бир ўринга қўйиш адолатдан эмас. Муносабат меҳ-

(Давоми 2-бетда).

ДЕҲҚОНЧИЛИК ТАРАҚҚИЁТИ — ФАРОВОНЛИК МАНБАИ

(Давоми. Боши 1-бетда).

нат ва маҳсулот кўламига яраша бўлиши керак.

Ҳукумат қарори билан фермерларга ер ажратилди, лекин маҳаллий ҳокимлар ва хўжалик раҳбарлари бу ерни ўзларича аяган бўлдилар. Кўпинча фермерларга тупроғи унумсиз ёки тошлоқ жойлардаги ташландиқ ерларни ажратдилар. Бу нарса айрим раҳбарларнинг ҳалига қадар бозор иқтисодиёти қонунларини тушуниб етмаганидан, уларнинг фермер аҳлига яхши кўз билан қарамаётганидан дарак беради. Бугун бу ҳолга чек қўйиш муддати келди.

Фермер — бутунги жамиятнинг энг фаол аъзоси. Фаолгина эмас, энг ишончли аъзоси. Бу ҳақиқатни раҳбарлар ўнг қулоғи билан ҳам, чап қулоғи билан ҳам эшитиб олсин. Агар керак бўлса, айрим хўжалик раҳбарлари иш юритишни фермер халқидан ўргансин. Қайси кунги кенгашда бир сурхондарёлик ёш фермер айтди: «Колхоз менга ер бермади, қўшни туманга бориб сомоннинг килосини икки ярим сўмдан сотиб олиб келдим, колхознинг 450 гектар бедаси бор, лекин бугун уларнинг ғамлаган озуқаси тугади, менга келиб, сомоннинг килосини юз сўмдан сот, деб ялиниб ўтирибди!».

Бундай ҳолларни кўп жойларда кўриш мумкин. Бир томонда — бепарволик, лоқайдлик, эгасизлик, иккинчи томонда — ташаббус ва изланиш, ҳар қандай оғир аҳволдан ҳам чора топиб чиқиб олиш қобилияти!

Яна такрорлаб айтаман: мулк эгасини топган тақдирдагина ишда унум бўлади, натижа бўлади, фойда бўлади!

Ёки банклар билан фермерлар муносабатини олиб кўрайлик. Фермер молнинг яхшисини фақат бозордан олиши мумкин. Ўз ҳисоб счётидан нақд пул сўраб банкка борса, у ерда «Перечисление йўли билан берамиз», деб айтишади. Бозорда нақд пулсиз савдо қилиб бўлмаслигини банк ходими билмайди, деб ўйлайсизми? Билади, жуда яхши билади. Нақд пул беради ҳам, лекин аввал «шапка»сини олиб, кейин беради!

Бу аҳволга ортиқ чидаш мумкин эмас. Биз бу аҳволга чек қўямиз. Керак бўлса, **таъмагирларнинг нафсини** жиловлаш учун Миллий хавфсизлик хизматини жалб этамиз, жиддий, қаттиқ, аёвсиз чораларни кўришдан ҳам қайтмаймиз.

2. Ислоҳот йўлидаги барча ҳаракатларимизни йўққа чиқарадиган яна бир сабаб, бу — республика давлат бошқарув идоралари, иқтисодий ҳукмрон ташкилотлар, вазирлик, концерн ва уюшмалар, шу жумладан, Қишлоқ хўжалиги вазирлиги, «Ўзмевасабзавотузумсаноат» концерни раҳбарияти, вилоят, туман ҳукмдорлари фаолиятида хўжаликларга нисбатан эскидан қолган маъмурий-буйруқбозлик, қотиб қолган зўравонлик усулларини ишлатиш, ҳисобот сўраш, янгича иш юритмоқчи бўлган хўжаликларни эски қолипларга киритиш ҳаракатлари барҳам топмаганидир. Бунга ҳам биз тегишли баҳо беришимиз зарур.

Биз махсус қарор билан давлат буюртмасини бекор қилсак, баъзи вазирликлар ва идоралар ўзларининг буюртмасини ўйлаб чиқариб жорий этяпти. Совет тузумидан қолган бундай иш услубидан воз кечиш керак.

Бундай иш услублари ва ҳаракатлар, авваламбор, жойлардаги масъул вазифаларда ўтирган раҳбар ва мутахассисларнинг ўз билимини оширмаганлигидан, бугунги замон талабларига жавоб бермаслигидан, малакаси етишмаслигидан, суяги эски тизим пайтида қотиб қолганидан далолат беради.

Биз яқинда шундай қарорга келдик: ҳар қайси вилоят ва туман раҳбарларини чет элларга юборамиз. У ерлардаги хўжалик юритиш тарзини, фикрлаш йўсинини, меҳнатни ташкил қилишни кўришимиз, ҳар томонлама ўрганишимиз керак. Манфаатли, фойдали битимлар тузиш даркор. Мабодо бу ишлар бугун натижа бермаса, эртага самара бериши муқаррардир.

Шуни очиқ айтиш керакки, расмиятчилик, кўзбўямачилик ва билим ҳамда масъулият етишмаслиги билан бирга айрим жойларда масъул ходимлар томонидан янгиликларга мутлақо зид ёндашувлар содир этилаётганини кузатиш мумкин. Бозор иқтисодиёти йўлида қилаётган ҳаракатларимизнинг афзаллигини ва обрўсини оддий меҳнатчилар кўзи олдида пастга уришга ҳаракат қилиш ҳоллари ҳам кам эмас.

3. Қишлоқ хўжалиги тармоғида ўтказилаётган иқтисодий ислоҳот борасидаги яна бир муҳим масалага алоҳида эътибор бериш керак.

Деҳқон (фермер) хўжаликлари сонини кескин оширишда, уларнинг меҳнат самарадорлигини ва пировард натижаларини кўпайтиришда ечимини кутаётган муаммо ва масалалар бор.

Шулардан бири, фермер (деҳқон) хўжалиги ва шу хўжалик ташкил қилинган ерда фаолият кўрсатаётган давлат ёки жамоа хўжаликлари, совхоз, колхоз ширкатлари ўртасидаги ўзаро муносабатларни аниқ бир йўлга қўйиш, уларнинг алоқаларини ҳуқуқий замин асосига қуриш зарур.

Биз буни хоҳлаймизми ёки йўқми, лекин кўпчилик жойларда ислоҳотни татбиқ этишда ҳамма нарса айрим юқори поғонада ўтирган бюрократ шахсларга, уларнинг кайфиятига боғлиқ бўлиб қолган.

Иқтисод, моддий манфаат четда қолади-ю, жумбоқларнинг ечилиши баъзи бир раҳбар шахсларнинг дунёқарашига, бозор иқтисодиётига ва замон талабига қарашларига тақалиб қолаётган ҳолларни кўриш мумкин.

Хусусий мулк эгаси ёки ҳиссадорлик мулкига ўтган хўжалик фаоллари ҳукмдор остонасида ялиниб, сўраб юрмасдан, ҳар доим қонундан мадад топгани маъқул.

Ҳаётимиз, иқтисодиётимизнинг манфаати ва келажаги чамбарчас боғлиқ бўлган ислоҳот ўтказилаётган бир пайтда, тақдиримизни айрим расмиятчи шахс қўлига топшириб қўймасдан, у ким ва қайси лавозим эгаси бўлмасин, барча ҳолларда қонуний асосга, аксарият жамиятимизга маъқул бўлган низом ва бошқа қарорларга таяниб иш юритишимиз даркор. Бу — ҳар қайси ҳуқуқий давлатнинг тажрибасидир.

Айни масаланинг иккинчи жиҳати ҳам бор. Агар биз ўз вазифасини суиистеъмол қилиб, ўз манфаатини ўйлаб, нафс балосига гирифтор бўлиб юрган айрим мансабдорларнинг сонини камайтирмоқчи бўлсак, уларнинг насибасини кесиб қўймоқчи бўлсак, қонуний, ҳуқуқий ҳужжатларимизни тез тайёрлаб, тезроқ қабул қилишимиз керак.

4. Ечилмаган муҳим муаммолардан яна бири, бу жамоа, ширкат, фермер хўжаликлари учун, деҳқонларимиз учун қишлоқ жойларда қулайлик яратиш; хизмат кўрсатувчи ташкилотларни кооперация асосида ишлайдиган тижоратчиларни уюштириш, бир сўз билан айтганда, қишлоқда керакли шарт-шароитни бунёд этишдан иборатдир.

Бундай ташкилотлар ишини — банк ва суғурта муассасаларидан бошлаб, маиший хизмат, савдо хизмати, техника ускуналари ва мосламалари, уруғ ва ўғит таъминоти, ветеринария ва зоотехника хизматини — йўлга қўйиш каби муаммолар ҳам ўз ечимини кутиб турибди.

Агар тайёрлов ташкилотларини олиб қарасак, уларнинг кўпчилиги ҳамон эски, марказлаштириш давридан қолган сарқит услубларда ишлаяпти. Улар аввал ўзининг фойдасини, ўзининг даромади ва манфаатини ўйлайди, холос.

Шу борада қуйидаги масалаларни ечиш лозим:

— ким кимга хизмат қилиши керак?

— ким кимнинг ортидан юриши лозим?

— асли ким кимни боқади?

— ким кимдан манфаатдор бўлиши керак?

— деҳқонлар улар учун меҳнат қиладими ёки буларнинг барчаси деҳқонга хизмат қилиши керакми?

— ким кимнинг орқасидан кун кўради?

Агар хизмат кўрсатиш соҳасида ишлайдиган кўпчилик раҳбар ва фаоллардан шуларни сўрасангиз, аксарияти тўғри жавоб беролмайди. Нима деганда, уларнинг кўпчилиги эски тизим заминида тарбия олган. Улар бир муҳим ҳақиқатни англамайдики, агар деҳқон бақувват, бадавлат, кучли бўлса, деҳқоннинг ошиғи олчи келса, бундан хизмат ташкилотларининг ҳаммаси ҳам ўз манфаатини кўриши мумкин.

Мана, биргина ўтган мавсумнинг аччиқ тажрибасини олайлик. Республикамизнинг барча туманларида, хўжаликларида, Фарғона водийсини оласизми, Тошкент, Жиззах, Сирдарё ва Самарқанд вилоятларини оласизми, деҳқонларнинг пешона тери ва маҳорати билан мўл ҳосил етиштирилган эди. Аммо табиат инжиқлиги уларга зарар етказди, ҳосилнинг кўп қисми далада қолиб кетди. Етказилган зиённи, йўқотилган даромадни ким қоплайди?

Бутунги давлат суғурта бошқармаси ва унинг жойлардаги ташкилотлари агар қопласа ҳам, худди ўзининг киссасидан бергандек, товоннинг маълум бир қисмини катта азоб-уқубатдан кейин хўжаликларга қайтариши мумкин, лекин буям гумон.

Тараққий топган давлатлар тажрибасини олсак, эркин иқтисодиёт шароитида яшовчи хўжаликларни мисол келтирсак, суғурта тизимининг нохуш келган мавсумларда етказилган зарарни қоплаш тажрибаси ва тартиби мутлақо бошқача.

Чорвадор-фермерлари миз билан кўп гаплашамиз. Уларга ихчам сут заводлари, пишлоқ цехлари, колбаса чиқарадиган тармоқлар жуда керак. Сир эмас, сутчиликка ихтисослашган айрим фермерлар сутта харидор тополмай, топширмоқчи бўлган сути йўлда ачиб қолиб, ноилożликдан гўшт етиштириш йўлига ўтишга мажбур бўлди. Нима, халқимизга сут гўштга нисбатан камроқ керакми?

Ҳамма нарса керак. Ҳамма нарсанинг ўз харидори топилади. Аммо маҳсулотни қайта ишлаш учун шароит яратилмас экан, фермерларимизнинг оворагарчилиги тугамайди. Ҳар ким ўз ишини қилиши керак. Фермер сут етиштирадими, отасига балли, у етиштирган сутни ўз вақтида харидорга етказиб берадиган ёрдамчи тайёрлов ташкилотлари, воситачи сервис ширкатлари бўлмоғи шарт. Бу мақсадни тўлиқ амалга оширишни биз ўзимизнинг қатъий вазифамиз деб билишимиз лозим.

Бутунги кунда аҳвол қандай? Фермерлар «Ўзинг учун ўл, етим!» деган қабилда ҳаракат қилишга мажбур. Ахир, ўзингиз ўйланг, у соғин сигирларга қарасинми ёки соғилган сутига харидор излаб уёқдан-буёққа югурсинми? Агар унинг сутни қайта ишлаб, сариёғ, қаймоқ, пишлоқ, сузма каби маҳсулотлар чиқарадиган ихчамгина цехи бўлса, олам гулистон эди!

Деҳқон (фермер) хўжалигига, янги тузилаётган ҳиссадор ташкилотларга техника керак, қурилиш материаллари керак, ем керак, хашак керак, эҳтиёт қисмлар, гаров эвазига ва узоқ даврга бериладиган чекланмаган банк кредити керак. Кенг кўламда ишни бошламоқчи бўлган ёки ишни бошлаб қўйган шундай хўжаликлар айни пайтда хизмат кўрсатадиган ташкилотлар кўмагига муҳтож.

Уларга ёрдам бериш учун бурчли ташкилотлар, хусусан, моддий-техника таъминоти қўмитаси, «Тадбиркор» банки ва бошқа банклар, Қишлоқ хўжалиги вазирлиги, «Ўзмевасабзавотузумсаноат», «Узсельхозхимия», Қишлоқ хўжалик фанлари академияси ва бошқалар, шулар қаторида ва балки биринчи навбатда маҳаллий ҳокимликлардан ҳам ҳалоллик ва чинакам холислик талаб этилади.

5. Қишлоқ хўжалиги соҳасида ишлаётган иқтисодчи олимлар ҳақида алоҳида гапириб ўтсак, ўринли бўлар деб ўйлайман.

Иқтисодчи олимларимиздан биз қишлоқда кўп тармоқли иқтисодиётни барпо этиш, деҳқонларнинг юқори унумли меҳнатдан манфаатдорлигини ошириш йўллари ва усуллари тўғрисида аниқ таклифлар кутамиз. Афсуски, бундай тавсиялар бугун йўқ.

Энг қизиғи шундаки, Қишлоқ хўжалиги фанлари академиясининг юздан ортиқ хўжалиги бўла туриб, бирортасида ҳам йирик иқтисодий тажриба ўтказилгани йўқ. Буни қандай тушунса бўлади?

6. Яна бир фикрга тўхталиб ўтишимиз керак. Давлат маблағи билан хўжаликлар топган маблағни ажратиб қўйиш лозим. Деҳқон топган маблағ ва бойликларга кўз олайтириш, деҳқон бўйнига ҳар хил боқиманда ташкилотларни мажбуран осиб қўйиш, уларни деҳқон ҳисобидан боқиш асло чидаб бўлмайдиган ҳолдир!

Фермерлар — аграр ислоҳот тизимининг биринчи қалдирғочлари. Уларнинг қанотини синдирмайлик. Уларни асраш, авайлаш, парваришлаш керак. **Фермерларимиз кўрсатилган бир яхшиликка минг яхшилик билан жавоб қайтаришига имоним комил.**

Ҳурматли дўстлар!

Юқорида айтиб ўтилган қишлоқ хўжалиги соҳасидаги иқтисодий ислоҳотнинг муҳим масалалари, муаммолари ва уларнинг ечими бўйича бугунги мажлис муҳокамасига Вазирлар Маҳкамасининг тегишли қарорлари тайёрланган. Шу қарорларнинг лойиҳалари мутахассислар ва мутасадди ташкилотлар иштирокида вилоят ва туманларда кўриб чиқилди.

Бу қарорларнинг асосий мазмуни ва мақсади нималардан иборат? Келинглар, бир нарсани яхшилаб, узил-кесил англаб олайлик.

Биз кўп тармоқли хўжалик юритишнинг афзалликларини амалда синаб кўрдик. Энди бу тажрибани мамлакат миқёсида ёйиш пайти келди. Янги аграр таркибларда меҳнаткашларнинг ўрни ва таъсири янада ошиши, уларнинг маҳсулот ишлаб чиқариш ва энг муҳими, уни сотишдаги мустақиллиги тўла таъминланиши лозим.

Шу нуқтаи назардан қишлоқ хўжалигини бошқариш таркибида тегишли ўзгаришлар қилишни ҳаётнинг ўзи ва орттирган тажрибамиз талаб қилмоқда.

Хўжаликларнинг молиявий-хўжалик фаолиятларига аралашмаслик ҳақида қўйган талабларимиз бугун фақатгина қоғозда қолиб кетяпти.

Шунинг учун ҳам, вилоят ва туман деҳқончилик-саноат уюшмалари ва бошқа қишлоқ хўжалик органларининг ҳуқуқларини ва умуман, ички моҳияти ва шаклини қайтадан кўриб чиқишимиз зарур, деб ўйлайман.

Уларнинг ўрнига хўжаликлар билан шартнома асосида ишлайдиган, хўжаликларга малакали ва моддий ёрдам берадиган ҳиссадор ташкилот хизматларини ташкил этишни замон тақозо қилмоқда.

Ҳақли бир савол туғилади: эски деҳқончилик-саноат уюшмалари агросервис хизматига айлантирилса, улар деҳқонлар билан шартнома асосида ишлаб, уларга техникаю ўғит ва бошқа нарсаларни етказиб беришни зиммага олса, булар ўз хизматларига отасининг нархини қўймайдими? Рақобат бўлмаган жойда техника ёки ўғит арзонлашадими?

Йўқ, бундан хавотир олмаслик керак. Талаб бўлган жойда рақобатчи кучлар ва ташкилотлар албатта пайдо бўлади. Яна бир нарсани айтиш керакки, агросервис ташкилотлари учун шу кунгача мавжуд бўлган ички чегараларни олиб ташлаш мумкин. Дейлик, фермер ёки жамоа хўжалиги ўз туманида агросервис тузган шартнома нархидан қониқмаса, қўшни туман агросервиси билан шартнома тузади. Масалани ечишнинг бошқа йўллари ҳам бор. Умуман, биз тадбиркорлик йўлига қўйилган турли ҳудудий ғовларни йўқотиш, мамлакат ҳудудини яхлит ҳис этиш йўлидан борсак, мақсадга мувофиқ бўлур эди.

Қолаверса, «Ўзқишлоқхўжтаъминоттузатиш» қўмитасининг вилоят ва туман ташкилотлари очиқ ҳиссадорлик жамиятларига айланади ва хўжаликлар ўз навбатида бу жамиятларнинг акцияларини сотиб олиши ва унинг фаолиятида бевосита иштирок этиши мумкин.

Қарорда ҳар қайси туманда шартнома асосида техника хизмати кўрсатиш ва барча қишлоқ хўжалик ишларини бажариш бўйича сервис (хизмат кўрсатувчи) пунктлар очилиши белгиланган.

Ҳар бир туманда жамоа хўжаликларига, кооперативларга, деҳқон хўжаликларига ва шахсий хўжаликларга бир хил кўз билан қарайдиган, моддий-техника ресурслари, эҳтиёт қисмлар сотадиган икки-учтадан ихтисослашган дўконлар барпо этиш назарда тутилган.

Аҳолига қишлоқ хўжалиги экинлари уруғи, кўчатлар, минерал ўғитлар сотувчи дўконлар ташкил этиш ҳам қарорда кўрсатилган.

Жамоа, ҳиссадорлик ва хусусий хўжаликларнинг яна бир муаммоси, ташвиши — кредит масаласини ечиш!

Қарорда тегишли банкларимизга биринчи навбатда деҳқон (фермер) хўжаликларига, кичик корхоналарга, кооперативларга керакли моддий-техника, уруғлик, мол, озуқа ресурсларини сотиб олишлари учун, уларнинг мол-мулкларини гаровга қўйган ҳолда, имтиёзли, чекланмаган миқдорда ва 10 йиллик муддатга кредитлар ажратиш топширилган. Олдинги қарорларда белгиланган кредитлар олиш чегаралари олиб ташланади.

Жуда муҳим масалалардан бири, бу — деҳқон (фермер), ҳиссадор ва хусусий мулк эгалари етиштирган маҳсулотларни эркин (келишилган) нархлар бўйича тўсиқсиз қабул қилиб олишдир. Бу масалани ечишда ҳам мутасадди ташкилотларга етарли ҳуқуқ берилган.

Азиз дўстлар!

Ҳаётимизда кўп учрайдиган яна бир масалага эътиборингизни жалб қилмоқчиман.

Бозор муносабатларининг мазмуни шуки, зарар кўриб ишлайдиган хўжаликлар ўз-ўзидан синади. Агар мавжуд мулкчилик шакли иқтисодий самара бермаса, хўжалик аъзолари қачон нонсиз қолишини кутиб ўтирмасдан, айни хўжаликларни мулкчиликнинг бошқа, фойда ва унум берадиган шаклларига ўтказишга имкон бор. Яна такрорлаб айтаман: қолоқ хўжаликнинг синишини кутиб ўтиришга ҳам, давлат томонидан касалнинг оғзига сув томизгандай дотация бериб ўтиришга ҳам имкониятимиз йўқ. Бундай қилиш бозор иқтисодиёти тамойилларига хиёнат бўлур эди!

Уларни бошқа мулк шаклларига ўтказиб, одамларнинг тадбиркорлик ва меҳнат лаёқатларига кенг йўл очиб беришимиз зарур.

Яна бир муҳим гап: биз шу кунга қадар чорвадор фермер ва пахтакор деҳқон хўжаликларига кўпроқ аҳамият бердик. Боғдорчилик соҳасида ҳам ўзгаришлар бўлди, лекин улар нисбатан кам. Янги ҳужжат бу бўшлиқни ҳам тўлдиради. Боғлар ва узумзорларнинг кичикроқ участкалари асосий фондларини сотиб олиш шарти билан хусусий мулк этиб берилади. Ўйлайманки, бу тадбир ҳам иқтисодий эркинликлар кенгайишига жонли мисол бўла олади.

Чорвадор ва деҳқон фермерларнинг, умуман, қишлоқ хўжалик ташкилотларининг техника таъминоти масалалари қарорларда муҳим ўрин тутади. Бугунги кунда техника чиқарувчи завод билан хўжаликлар орасида воситачи, эскича айтганда, даллол кўп. То техника деҳқонга бориб етгунча унинг нархи осмонга чиқиб кетади. Қарорга кўра, завод билан харидор ўртасида бевосита алоқа ўрнатилиши лозим.

Давлат буюртмалари ҳақида. Хўжаликларнинг эркинлигини кучайтириш, уларнинг самарадорлигини ошириш мақсадида давлат томонидан белгиланган буюртмалар, пахта, дон, гўшт ва сут маҳсулотларидан ташқари, барчаси бекор қилинади.

Давлат буюртмаси пахта ва ғалла учун 75 фоиз, гўшт ва сут учун 50 фоиз қилиб белгиланади. Келажакда бу кўрсаткичлар яна камайиб боради.

Қишлоқларда жойлашган қайта ишлаш билан машғул кичик корхоналар, ёрдамчи хўжаликлар учун даромад солиғи миқдори тенг яримга қисқаради. Бу имтиёз эгалари сони яна кенгайиши мумкин. Айни шу тадбирлар, шубҳасиз, ишлаб чиқарувчининг моддий манфаатдорлигини ва иш унумини оширади.

Энг муҳими, ўртоқлар, биз бу қарорларда, бозор муносабатларига ўтиш хусусиятларини ҳисобга олган ҳолда назорат этувчи, буйруқ берувчи ва ҳисобот сўровчи турли ташкилотларнинг, биринчидан, сони кескин камайиши, иккинчидан, иш услуби қатъиян ўзгариши кераклигини назарда тутганмиз.

Эски замондан қолган, юқоридан туриб кўрсатма бериб юрган ташкилот ва уларнинг раҳбарларини огоҳлантириб қўймоқчиман:

— улар қонунга ва замонга хилоф иш ҳамда тажрибалардан воз кечсинлар, ўша эски пайтларни ҳавас ҳам қилмасинлар! Жазоси қаттиқ бўлади. Буни олдиндан айтиб қўйишимиз керак.

Қишлоқ хўжалигида бевосита ишлаб чиқарувчининг ўзи хўжайин бўлиши шарт. Унинг хўжалик ва молиявий фаолиятига бировларнинг ортиқча аралашувига йўл қўймасликни қаттиқ назоратга олишимиз керак.

Муҳтарам дўстлар!

Кейинги икки йилда ҳаёт бизни кўп машаққатли синовлардан ўтказди, кўп қийинчиликларга дучор қилди. Бунга чидаганлар ҳам бўлди, чидамасдан ўзини четга олганлар ҳам бўлди. Бир четда, тўшакни қалинроқ солиб, ўтмиш қачон қайтаркин, деб кутиб ётганлар ҳам бўлди.

Эски тизим ва эски ҳаётни қўмсаётган шахсларга аниқ жавоб беришимиз керак, деб ўйлайман.

Бугун биз ўзимизни анча тутиб олдик, қаддимизни анча ростладик, анча тажрибага эга бўлдик. Ўзбекистон учун олға юришдан, ислоҳотни изчил амалга оширишдан ўзга йўл йўқ. Буни каттаю кичик — ҳаммамиз англаб олишимиз лозим.

Халқимиз ислоҳотни қўллаб-қувватлаб, фаровон ҳаётга эришиш мақсадида белини қаттиқ боғлаб меҳнатга киришди.

Ислоҳотларимизнинг муваффақияти барчамизнинг тақдиримизни ва келажагимизни ҳал этади. Мана шу олижаноб меҳнатингизда ҳаммангизга доим омад ёр бўлсин! Юртимиз тинч ва омон бўлсин!

Матбуот кўзгусида

Ўзбекистон: ислоҳот йўлидаги инқилобий қадам

Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримовнинг январь ойининг иккинчи ярмида эълон қилинган «Иқтисодий ислоҳотларни янада чуқурлаштириш, хусусий мулк манфаатларини ҳимоя қилиш ва тадбиркорликни ривожлантириш чора-тадбирлари тўғрисида»ги Фармони ҳеч муболағасиз Мустақил Давлатлар Ҳамдўстлиги мамлакатлари оммавий ахборот воситаларида ҳам, олис хориж матбуотида ҳам жуда катта қизиқиш уйғотди. МДҲ ҳудудидаги етакчи газеталар, жаҳон ахборот маҳкамалари, телекўрсатув ва радиоэшиттириш компаниялари шу ҳужжатнинг мазмунини батафсил баён қилиб берди, кўпинча ҳужжат кенг шарҳланди. Матбуотда бу ҳужжатга асосан бир хил баҳо берилмоқда: Ўзбекистонда бозор иқтисодиётини барпо этишда мислсиз ҳаракат қилинди, ислоҳот йўлида чинакам инқилобий қадам қўйилди.

«Известия» газетаси тошкентлик мухбири Ш. Зайнутдиновнинг хабарини «Ўзбекистоннинг бозор муносабатларига мислсиз очиқ йўли» сарлавҳаси остида эълон қилди, унда Президент Фармонининг матни кенг баён қилинди. Газета: «Ўзбекистонда иқтисодий ислоҳотларни ўтказиш, хусусий мулкни ҳимоя қилиш, ишбилармонликни ривожлантириш ва иқтисодиётга чет эл сармояларини кенг жалб этиш юзасидан мислсиз чоралар кўрилди», деб хулоса чиқарди.

Савдо-саноат доираларида нуфузли ҳисобланган «Мегаполис — экспресс» Москва газетаси Президент Ислом Каримовнинг Фармони матбуотда эълон қилингани ҳақида хабар бериб, Саноатчилар ва ишбилармонлар халқаро конгрессининг раҳбари Аркадий Вольский конгресснинг Тошкентда бўлиб ўтган мажлисида мазкур фармонга берган юксак баҳони келтиради. Конгресс мажлисида йигирма мамлакат делегацияси қатнашган эди. Конгресс раҳбарининг фикрича, бу фармон республиканинг бозор муносабатларига ўтишига катта истиқболлар очади.

Касаба уюшмаларининг «Труд» газетаси газетхонларни Ўзбекистонда қабул қилинган дастурий ҳужжат билан таништириб, айни пайтда республикада бозор муносабатларига ўтиш шароитида аҳолини ижтимоий муҳофаза қилиш чоралари изчиллик билан амалга оширилаётганига эътиборни қаратади. «Ўзбекистонда хусусийлаштириш анча муваффақиятли амалга оширилмоқда: уй-жойлар юз фоиз хусусий кишилар қўлига ўтди, — деб ёзади муаллиф. — Ижтимоий муҳофаза доирасида пенсионерлар, ногиронлар, ижодкор ходимлар ва камбағал оилаларга квартираларнинг 36 фоизи текинга берилди...»

«Ҳозирги Ўзбекистон фахрланса бўладиган ишларни амалга оширмоқда; ўтган йили бошқа собиқ Иттифоқ республикаларидан фарқли равишда, бу ерда ишлаб чиқариш камаймади, аксинча 4 фоиз ўсди. Мутахассисларнинг фикрича, бу кўрсаткич бу йил камида 15 фоизни ташкил этади». Бу сатрларни биз журналист Меҳмон Гафарлининг «Сегодня» («Бугун») газетасида эълон қилинган шарҳидан келтирдик. Муаллиф қабул қилинган ҳужжат таҳлилида ифодаланган ўз нуқтаи назарини баён қилиб, бундай ёзади: «собиқ СССР республикалари орасида Ўзбекистон хорижий сармоялар ҳажми жиҳатидан биринчи ўринда туради. Бу, аввало, мамлакатдаги иқтисодий ва сиёсий барқарорликнинг натижасидир, албатта».

РАТА—ТАСС дипломатия шарҳловчиси Владимир Таранов ҳам Ўзбекистон Президентининг январь ойидаги Фармонига тахминан худди ана шундай нуқтаи назардан баҳо беради. Унинг шарҳи ахборот маҳкамасининг каналлари орқали бутун жаҳонга тарқатилди. «Республика ҳукумати бозор ислоҳотларини амалга оширишни давом эттириб, халқнинг меъёрий турмушини таъминлашга интилмоқда, — дейилади бу шарҳда. — Ўзбекистонда 120 га яқин миллат ва элат тинч-тотув яшамоқда. Улар эртанги кунга ишонч билан қарашади ва ҳукуматнинг бозор иқтисодиётига ўтиш йўлини қўллаб-қувватлаш учун ҳамма ишни қилишмоқда».

Россиянинг «Вести» телепрограммаси ўз кўрсатувларида Ўзбекистон Президенти Фармонига шарҳни бир кунда икки марта такрорлади. Кўрсатувни олиб борувчи ҳужжат эълон қилингани ва унинг мазмуни, шу муносабат билан Ўзбекистоннинг Москвадаги элчихонасида журналистлар билан бўлган учрашув ҳақида хабар қилиб: «иқтисодчиларнинг фикрича, Ўзбекистон Президентининг Фармони республикада ислоҳотлар йўлидаги теран тадбиргина эмас, балки инқилобий қадам ҳамдир» деб таъкидлади. Телепрограмма муаллифлари кечки кўрсатувда шу хабарни яна такрорлаб, «Ҳужжат алоҳида эътиборга сазовор, чунки у ишбилармонликка Россия тажрибасидан фарқли равишда катта эркинлик беради. Башарти биз яқин хориж тажрибасига назар солмасак, ўз тажрибамиз учун уч баравар ҳақ тўлашга тўғри келиши ҳам мумкин» деган сўзлар билан шарҳни тўлдиришни лозим топди.

«Московская правда» газетаси бу воқеага баҳо беришга худди шу тарзда ёндашиб, ўз шарҳини «Ўзбекистоннинг бозор муносабатларига сакраши» сарлавҳаси остида эълон қилди. «...Ўзбекистон раҳбариятини бозор иқтисодиёти сари ҳаракат қилиш суръати хусусидаги муайян консерватизм учун бир неча бор танқид қилишган эди, — дейилади унда, — энди Ўзбекистон кўплар учун кутилмаган ҳаракатни қилди, бу ҳаракат бошқа МДҲ мамлакатларидагидан теранроқдир. Президент И. Каримов Фармонида белгиланган чора-тадбирлар иқтисодиётнинг ҳамма соҳаларини қамраб олади... Уларни амалда рўёбга чиқариш учун республика мустақиллиги эълон қилингандан сўнг етарли даражада ишончли асос яратилган».

Шуниси диққатга сазоворки, ҳатто муаллифлари Президентимизга, ҳукуматимизга ва умуман Ўзбекистонда амалга оширилаётган ўзгартишларга хайрихоҳ бўлмаган нашрлар биз томонга заҳарли найза отиш учун ҳар қандай имкониятдан фойдаланиб келган бўлсалар, бу гал фикрларини ўзгартиришга мажбур бўлди.

«Подмосковние известия» газетаси Ўзбекистон Президентининг январь ойидаги Фармони ва шу муносабат билан республика элчихонасида журналистлар билан бўлган учрашув ҳақидаги хабарни «Ўзбекистон гуллаб-яшнаяптими?» сарлавҳаси остида эълон қилиб, шу матннинг дастлабки қисмидаёқ сарлавҳадаги савол белгисини олиб ташлайди. «Ўзбекистонда ҳақиқатан ҳам чинакам бозор иқтисодиёти йўлига ўтилди, — деб эътироф этади хабар муаллифи. — Лекин энг муҳими шуки, аҳоли манфаатларига путур етмади. Биринчи навбатда ерда меҳнат қиладиганларнинг ҳуқуқлари тўғрисида ғамхўрлик қилинди. Мамлакатга Ғарб сармояси жалб этилди. Жуда муҳим қўшма корхоналар қурила бошлади». «Ғарбдаги сармоядорлар ўз сармояларини сарфлаш учун нимага Ўзбекистонни танлашди? — деб сўрайди сўнгра муаллиф ва ўзи жавоб қайтаради: — Бу ерда жиноятчилик авж олмаган, вазият эса жуда барқарор».

Шу нуқтаи назардан қараганда, «Московское новости» газетасида «Тошкент эшикларни катта очмоқда» сарлавҳаси остида эълон қилинган материал диққатга сазовордир. Унинг муаллифи Санобар Шерматова Ўзбекистонда амалга оширилаётган ислоҳотларга танқидий муносабати билан ном чиқарган, шунга қарамай, ўтган йилнинг декабрида республикада иқтисодий йўлнинг ўзгариши белгилари яққол кўзга ташланганини эътироф этади. У Ўзбекистон Президентининг Фармони, шунингдек Олий Кенгашнинг иқтисодиётга эркин тус бериш, ишбилармонликни ривожлантириш ва хусусий мулкни ҳимоя қилиш тўғрисидаги қарори ҳақида гапириб, «бу ҳужжатларнинг кўп бандлари МДҲ республикаларида ўхшаши бўлмаган янгиликдир», деб таъкидлайди.

Муаллиф Президентнинг январь Фармонида кўзда тутилган чора-тадбирларнинг таъсирчанлигини эътироф этиб, «Ўзбекистоннинг янги иқтисодий сиёсати жамиятни ялпи бошқариш ўрнига бошқарувнинг» эндиликда ҳамма тан олган, пухтароқ ва самаралироқ «бозор механизмларини таклиф этади» деб таъкидлаб, айни пайтда асалга бир томчи қора мой томизиш одатидан воз кеча олмайди: «Нақадар ғализ бўлмасин, Ўзбекистон қаттиққўл Президент ҳокимияти ва итоаткор Олий Кенгаш билан ислоҳотчи Президент ҳокимияти чеклаб қўйилган Қирғизистонга нисбатан ислоҳотларни осонроқ амалга ошира олади. Дарвоқе, — деб ёзади у, — Ўзбекистон ҳам, Қирғизистон ҳам мисли йўқ йўлдан бормоқда».

Бу фикр тўғри. Ҳар кимнинг ўз йўли бор.

Шарҳни Алфред БАРАНОВ тайёрлаган. (ЎзА).

Атрофда гарчи қиш ҳукмронлик қилиб турган бўлса-да, баҳорнинг серташвиш кунлари бошланишига кўп вақт қолгани йўқ. Бувайда туманидаги «Шарқ юлдузи» жамоа хўжалиги механизаторлари мавжуд техникаларини ҳамда уларга тиркаладиган экиш механизмларини кўклам мавсумига тахт қилиб қўйишди.

СУРАТДА: хўжаликнинг трактор-таъмирлаш саройида тайёр ҳолга келтирилган сеялкалар махсус комиссия томонидан қабул қилиб олиняпти.

Ш. ОЛИМОВ олган сурат (ЎзА).

• *Мардлик—мангулик*

ЖАСОРАТ

Эндигина кечки осудаликка чўмаётган Ҳаққулобод қишлоғи кўчаларини бир нола бузиб турарди. Катталарнинг оҳу фарёдлари орасидан эшитилаётган норасида гўдакларнинг «Дадажон, вой, дадажоним» деган йиғиси эшитганлар қалбини тиғлаб ўтар, бу ердаги хонадонлардан бирида мотам бўлаётганидан дарак берарди.

13 февраль бу хонадон учун бехосият кун бўлди. Оила аъзолари ўз соҳиби давронлари — падари бузрукворларидан ажралиб қолишди. 37 баҳорини қаршилашга чоғланган Эсонали Пайғамбаровнинг «Ўғил уйлантириб, қиз чиқараман. Элимга тўю томошалар қилиб бераман» деган эзгу орзулари бир неча дақиқадаёқ армонга айланди-қолди.

Ҳа, мотамга йиғилганлардан баъзилар айтганларидек, бечора у ерга бормаганида, ўша бетавфиқ жиноятчилар билан олишмаганида, унинг ширин-ширин орзулари албатта рўёбга чиқарди. Аммо начора...

Эсонали Пайғамбаров ўлмади. У тирик. Ахир хонадони чироғини ёқишга қодир 4 фарзанд унинг яхши ишларини давом эттиришга ворисдирлар. Уни эсловчи, оиласини қўллаб-қувватловчи, дили дардга тўла ёстиқдоши-ю, кўнгли ярим болажонларига далда берувчи дўстлари, ҳамкасблари бор.

Дарвоқе, Эсонали Пайғамбаровнинг таржимаи ҳоли ҳамқишлоқларининикидан деярли фарқ қилмаслиги мумкин эди. У 1980 йили Чимкент шаҳридаги ИИВ ўрта махсус милиция мактабига борди-ю, кейинги ҳаёти ҳуқуқни муҳофаза қилиш идоралари билан боғланиб қолди. Дастлаб ИИВ Ахлоқ тузатиш ишлари бошқармасининг меҳнат колониясига тезкор вакил бўлиб хизматга кирди. 1985 йилдан кейин эса Норин тумани ички ишлар бўлими жиноят қидирув бўлинмасининг тезкор вакили бўлиб фаолиятини давом эттирди. Хизматда эришган муваффақиятлари ва тажрибаларини инобатга олган туман ички ишлар бўлими раҳбарияти 1992 йилда уни жиноят қидирув бўлинмаси бошлиғи вазифасига тайинлашди. У икки йилдан буён ўз вазифасини кўнгилдагидек бажариб келаётган эди.

Оғир ва масъулиятли вазифаларни шараф билан адо этганлиги учун Э. Пайғамбаров Ўзбекистон Республикасининг бир йиллиги муносабати билан таъсис этилган «Мустақиллик», II—III даражали «Бенуқсон хизматлари учун» медаллари ва «Аъло хизматлари учун» кўкрак нишони билан тақдирланганди.

Халқимизнинг осойишта яшаб, тинч меҳнат қилишларини таъминлаш энг муҳим вазифа эканлигини чуқур англаган милиция майори Э. Пайғамбаровнинг эл осойишталигига рахна солувчи ҳуқуқбузар ва гиёҳванд кимсаларга нисбатан нафрати кучли эди. Туман ички ишлар бўлимидаги йиғилишларда ҳам жиноятчиликка қарши кураш, айниқса, унинг олдини олиш борасида жўяли фикрлар билдирар, хизмат жараёнида уларни тезроқ қўллашга ҳамкасбларини даъват этарди. Туман ички ишлар бўлими жиноят қидирув бўлинмаси ҳам Ҳаққулобод шаҳрининг хилват кўчаларида кеч пайтлари айрим такасалтанглар тўпланишиб, гиёҳванд моддалар истеъмол қилаётганидан бохабар эди. Шу боис у ўша куни кеч соат еттилар чамаси шундай кўчаларнинг бирига борган эди. Аммо Э. Пайғамбаров бугунги «учрашув» унинг ҳаётига сўнгги нуқтани қўйиши мумкинлигини сира кутмаганди. Жиноятчилар билан тенгсиз олишувда Э. Пайғамбаров беш марта урилган пичоқ зарбидан қаттиқ яраланди. Шу тариқа қабоҳат ва разолат дунёсини ўзига макон билган жиноятчи ва бетавфиқ кимсалар билан кураш онларида мангуга кўз юмди.

Ички ишлар ходимларининг тинимсиз саъй-ҳаракатлари ва тезкор қидирувларидан сўнг жиноятчи ушланди. У аввал ҳам икки марта судланган Т. Қодиров бўлиб чиқди. Ҳозир унинг устидан жиноий иш қўзғатилган. Бу ишни вилоят прокуратураси ходимлари олиб боришмоқда. Воқеа тафсилотлари атрофлича ўрганилмоқда.

Эсоналининг жасорати эса ҳамкасбларига ёрқин ўрнак ва ибрат бўлиб қолади.

Ш. РУЗИЕВ,
Ички ишлар вазирлиги матбуот маркази ходими.

ҚИШКИ ОЛИМПИАДА КУНДАЛИГИ

Lillehammer'94

Лиллехаммерда ҳамон обҳаво совуқ. Лекин 40 минг норвегияликлар чанғичиларнинг 30 чақиримлик пойгасини томошагоҳдан кетмай, охиригача кузатишди. Уларнинг бахтига ҳамюртлари Томас Алсгард маррага биринчи бўлиб етиб келди ва қаттиқ совуққа қарамай, ғалаба нашидасини чуқур ҳис қилиш мақсадида устки кийимларини ечиб ташлади. Сўнг фахрий шоҳсупага ҳам қуруқ майкада кўтарилди.

Шу куни Люба Егорова Россия терма жамоаси жамғармасига иккинчи олтин медални олиб келди. У 5 чақиримлик масофанинг марра чизиғини чанғида италиялик М. Ди Чентадан 30 лаҳза олдин кесиб ўтди.

АҚШ Президенти рафиқаси Хиллари хонимнинг Лиллехаммерга келиши бу мамлакат спортчиларида масъулият ҳиссини орттирди ва у ўз натижасини берди. Чанғида тепаликдан тезкор тушиш (супергигант) бўйича Дайанн Рофф АҚШ ҳисобига Олимпиаданинг биринчи олтин медалини олиб келди. Россиялик С. Гладишева иккинчи, италиялик И. Костнер учинчи ўринни эгаллашди.

Хоккей майдонида ҳам кутилмаган натижалар қайд қилиняпти. Бундай ўзига хос «совғалар» кўпроқ Финляндия хоккейчилари билан боғлиқдир. Улар Олимпиаданинг дастлабки кунидёқ Чехия терма жамоасини 3:1 ҳисобида мағлубиятга учратишиб, эътибор қозонишган эди. Кеча улар яна бир кучли жамоа — Россиядан 5:0 ҳисобида устун келишди. Норвеглар эса Германияга 1:2 ҳисобида ютқазиб қўйишди.

Халқаро Олимпия қўмитаси делегацияси Сараевога жўнаб кетди. Мақсад жанжаллашаётган ҳар икки томонни яна бир бор вақтинчалик Олимпиада ярашувига ундаш ва можарони тинч йўл билан ҳал қилишга чақиришдир.

Р. ЖУМАЕВ.

ЭРКИН АЛМАШТИРИЛАДИГАН ВАЛЮТАНИ
ЗУДЛИК БИЛАН СОТИБ ОЛАМИЗ !

Нақдсиз пул ўтказиш йўли билан ва иккала томон фойдасини ҳисобга олган ҳолда !

Қўнғироқ қилинг : 68-07-13 , 68-06-30

ЭЪЛОНЛАР

SONY СЕҲРГАРЛИГИ-
ЭНГ ЮҚОРИ сифатга ўрганиб қолганлар учун

"SONY" нақдинасиз сўм-купонларга
(фақат бизда)

Тошкентдаги 8-тажриба таъмирлаш заводи биринчи кварталда электр жиҳозлари приборларини тиклаш-таъмирлаш учун таъмирлаш фондига топширилган буюртмаларни текшириб чиқади.

Барча буюртмачилар 1994 йил 15 мартгача заводнинг тарқатиш бўлимига қабул қилиш-топшириш актлари билан келишлари керак.

1994 йил 1 апрелгача текширувдан ўтказилмаган буюртмалар ҳисобдан чиқарилади.

Маълумотлар учун қуйидаги манзилга мурожаат қилинг:

Тошкент, 700015, Ойбек кўчаси, 47,
"Ўзавтосозлаш" 8-ТТТЗ Бош корхонаси.
Телефон *33-13-84.*

БЕКОР ҚИЛИНАДИ

Тошкент давлат дорилфунуни томонидан Усмонов Раҳматулла Муродиллаевичнинг номига 1992 йилда берилган ЦВ 767360 рақамли диплом йўқолганлиги сабабли бекор қилинади.

«Адҳам» ҳиссадорлик жамияти 1994 йил 3 февралда Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги томонидан рўйхатга олинди ҳамда 682-рақам билан Ўзбекистон ҳудудида жойлашган, ўзбек ва чет эллик ҳуқуқий шахслар ва фуқаролар ҳамкорлик қилган қўшма корхоналар Реестрига киритилди.

Ҳиссадорлик жамияти қуйидаги манзилда жойлашган: Тошкент шаҳри, Шевченко кўчаси, 7.

«Ўзрадиоэлектроника» концерни бошқаруви ва Ўзбекистон «Гарант» ишлаб чиқариш бирлашмаси жамоалари бирлашма бош директори ўринбосари Ш. Шоабдурасуловга отаси **Шомаҳмуд ШОАБДУРАСУЛОВ**нинг вафот этганлиги муносабати билан чуқур ҳамдардлик билдирадилар.

Ўзбекистон Республикасида рўйхатдан ўтказилган Покистоннинг **"Ориент Трейдерс"** фирмаси 20 февралдан 27 февралгача "Болалар дунёси" магазинида ўтказиладиган мавсумий савдо-кўргазмасига таклиф қилади.

Савдо-кўргазмасида чарм маҳсулотлари, ип-газлама ва бошқа молларнинг кўп турлари ҳавола этилади.

Кўргазмага марҳамат қилинг !

Ташкилий қўмита.

Манзилимиз:
"Болалар дунёси" магазини.
Абдулла Тўқай кўчаси.
(Собиқ 1-май кўчаси)

ЭКСПО - 94

«TEXUNA»

"Тексуна" компаниялари гуруҳи

(Marbo Ltd., Pinehill Enterprise Ltd., Hillford Industries Ltd., Greenstone Ltd.)

"ТЕКСУНА КОМПАНИЯЛАРИ ГУРУҲИ" концерни Гонконгдаги бош офис, МДҲдаги олтита офис ва Европа, Осиё ҳамда Америкадаги ваколатхоналари билан 35 йиллик савдо тажрибасига эга. Бизнинг бир йиллик оборотимиз 300 миллион АҚШ долларидан ошиб кетади.

21-26 февраль кунлари ўтказиладиган кўргазмада қуйидагилар ҳавола қилинади:

Болалар кийимлари	- *Чико (Италия)*
Эркаклар ва аёлларнинг кийим ва пойабзаллари	- *Тексуна, Бартер Групп (Швеция)*
Видео, аудио ва телетехника	- *Панасоник, Хитачи (Япония)*
Автомобиллар	- *Вольво (Швеция)*
Телекоммуникациялар	- *Эриксон (Швеция)*
Озиқ-овқат маҳсулотлари	- *Бартер Трейд (Швеция)*

Биз европа моделлари бўйича энг замонавий, юқори сифатли пойабзал ва кийимлар ишлаб чиқарамиз ҳамда етказиб берамиз. Бундан ташқари газмол, электроника, аудио ва видеотехника, болалар кийимлари ва пойабзаллари, Европадан озиқ-овқат маҳсулотлари ва бошқаларни ҳам омборлардан етказиб берамиз.

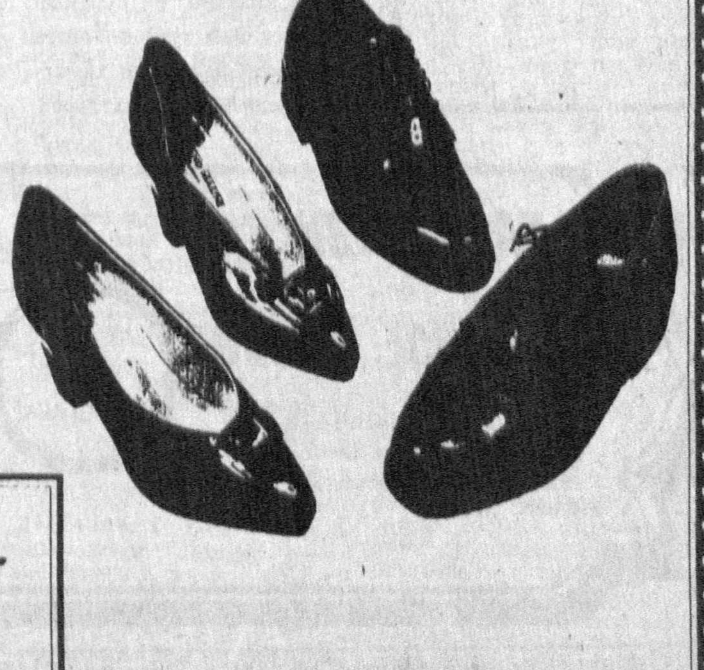

Кўргазма соат 10⁰⁰ дан 17⁰⁰ гача қуйидаги манзилда ўтказилади:

Тошкент, Ўзбекистон шох кўчаси, 45 (Кооперация уйи).

Тўғридан-тўғри шартномалар манфаатлидир.
Имкониятингизни қўлдан берманг !

ҲАВЗИ КАВСАР

ШАНБА УЧРАШУВИ

• *Ўзбекистон ва жаҳон*

ПЕДИАТРЛАРНИНГ НАВБАТДАГИ КОНГРЕССИ ТОШКЕНТДА ЎТАДИ

Халқаро миқёсда тан олинган демократик Конституцияси, салмоқли ижтимоий-иқтисодий мавқеига эга бўлган мустақил Ўзбекистон бугунги кунда жаҳоннинг кўпгина ташкилотларига аъзо бўлиб кирмоқда. Республикамиз Болалар врачлари жамиятининг Халқаро педиатрлар ассоциациясига қабул қилиниши бунинг ёрқин далилидир. Муҳим аҳамиятга молик мазкур воқеадан олдинроқ Туркия Республикаси пойтахти Анқара шаҳрида туркийзабон мамлакатлар педиатр врачларининг 1 Конгресси бўлиб ўтган эди. Унда мамлакатимиз болалар врачларидан бир гуруҳи иштирок этди. Шу муносабат билан махсус мухбиримиз Ўзбекистон педиатрлар жамиятининг раиси Бахтиёр ҚОДИРОВдан сафар таассуротлари хусусида гапириб беришини илтимос қилди.

— Конгрессда ҳукм сурган дўстлик ва яқинлик руҳи туркийзабон мамлакатлар педиатрларининг миллий ташкилотлари уюшмасини ташкил қилишга асос бўлди, — дейди олим. — Тили, маданияти, урф-одатлари бир-бирига ўхшаш бўлган Ўзбекистон, Туркия, Озарбайжон, Қирғизистон, Туркманистон республикалари уюшманинг таъсисчилари бўлдилар ва мазкур мамлакатлар педиатрлари ушбу ташкилотга бирлашдилар. Шунингдек уюшмага Кипр, Бошқирдистон, Татаристон педиатрлари ҳам қабул қилиндилар. Уюшма ташкил қилинган куннинг эртаси куниёқ у Жаҳон соғлиқни сақлаш ташкилоти ва ЮНЕСКО томонидан рўйхатга олинди.

Конгресс ишида Туркия Президенти Сулаймон Демирелнинг иштирок этиши унинг мазмуни ва фаолиятида ўзгача аҳамият касб этди. У ўз табрик сўзида соғлом авлодни тарбиялаб вояга етказишда педиатрлар бирлигининг, халқлар ўртасида дўстлик ва ҳамкорлик ўрнатиш ҳамда уни мустаҳкамлаш ишида тиббий жамоатчиликнинг тутган ўрнини алоҳида таъкидлади.

Анжуманда ижтимоий педиатрия, мутахассис кадрлар тайёрлаш масалалари марказий ўрин эгаллади. Ўзбекистон педиатрлари номидан сўзга чиққан профессор Орхон Маҳмудов ўзбек тиббиёт ходимларининг болалар соғлиғини сақлаш ва соғлом авлодни тарбиялаб вояга етказиш борасида қилаётган ишлари ҳақида батафсил маълумот берди. Маърузачи бу ишда республика Президенти Ислом Каримовнинг шахсий иштирокини, ўсиб келаётган авлод соғлиғини сақлаш ва мустаҳкамлаш мақсадида «Соғлом авлод учун» орденининг таъсис этилиши юртбошимизнинг ташаббуси билан бўлганини таъкидлади. Сўнгра нотиқ барча мамлакатлар вакилларини республикамиздаги «Соғлом авлод учун» халқаро жамғармасида иштирок этишга таклиф қилди.

Конгрессда болалар врачларини тайёрлаш ва уларни аттестациядан ўтказиш масаласи ҳам зўр қизиқиш билан муҳокама қилинди. Бу масалада профессор Ҳабибулло Султоновнинг маърузаси эътиборга сазовор бўлди.

Ўзбекистон Соғлиқни сақлаш вазирлиги оналик ва болаликни муҳофаза қилиш Бош бошқармасининг бошлиғи Парахат Менгliқулов аллергик касалликларга чалинган болаларга республикада тиббий ёрдамни ташкил қилиш масалалари юзасидан сўзга чиқди.

— **Бахтиёр Қодирович, Ўзбекистон тиббиёти ривожланган давлатлар билан тенглашадиган заминга эга, деб ўйлайман. Бу мақтов эмас, бор гап. Биздаги малакали кадрлар, илмий тадқиқот ва олий ўқув юртлари, яхши жиҳозланган тиббий муассасалар фикримга далил бўла олади...**

— Гапингиз тўғри. Делегациямиз аъзолари энг сўнгги техник жиҳозларга эга бўлган Анқара ва Измир дорилфунунлари клиникаларида бўлиб турк ҳамкасбларининг ишлари билан танишдилар. Вакилларимиз беморларнинг бевосита тиббий текширувларида қатнашдилар. Бизнинг мутахассисларимиз қўйган ташхисларнинг ҳаммаси лаборатория текширувларида тўла тасдиқланди. Шу сабабли бўлса керак, бизнинг делегациямиз Конгресс ишининг бошидан охиригача катта ҳурмат ва эътибор қуршовида бўлди.

Ўзбекистон раҳбариятининг дўстона ва тинчликсевар сиёсатига миннатдорчилик сифатида педиатрларнинг II Конгрессини Тошкентда ўтказишга барча мамлакатлар вакиллари бир ёқадан бош чиқариб овоз бердилар. Жаҳон соғлиқни сақлаш ташкилоти, ЮНЕСКО ва Халқаро педиатрлар ассоциациясининг келишувига мувофиқ туркийзабон мамлакатлар педиатрларининг II Конгресси 1994 йил 14 октябрда Тошкент шаҳрида ўтказиладиган бўлди. II Конгресснинг президенти қилиб Ўзбекистонда хизмат кўрсатган фан арбоби, профессор Орхон Маҳмудов сайланди.

«Халқ сўзи» мухбири
Тоҳир ДОЛИЕВ
суҳбатлашди.

• *Қадриятларимиз*

«ОЛЛОҲНИНГ СЎЗИ ТЕМУРБЕК ЛАВҲИДА ЎРИН ТОПДИ...»

Самарқанддаги Бибихоним масжидини томоша қиларкансиз, бино ҳовлисидаги мармар лавҳга ҳам кўзингиз тушади. Бу лавҳнинг Қуръон қўйиш учун махсус ясалгани кўпчиликка маълум. Лекин шундай катта ҳажмдаги Қуръон бирор-бир вақт кўчирилганми? Бу савол мутахассисларни кўпдан буён ўйлантириб келарди.

Унга Самарқанд бадиий-меъморчилик музей-қўриқхонасининг қадимий қўлёзмалар жамғармаси ходимлари жавоб топишди. Жамғармада Қуръони шарифнинг 1854-1855 йилларда Амир Насруллонинг фармонига кўра, котиб Мулла Муҳаммадҳасан Самарқандий томонидан кўчирилган нусхаси сақланар экан. Ўттиз икки бетдан иборат Қуръон саҳифалари алоҳида тахта ромларга ёпиштирилган. Муқоваси эса кийик терисидан ишланган. Унинг бўйи 1 метр 56 см, эни эса 1 метр 04 см.

Хўш, Қуръоннинг бу нусхаси айнан Бибихоним масжидидаги лавҳ учун кўчирилгани қаердан маълум бўлди? Ҳамма гап шундаки, охирги саҳифада «Намуда вақфи ҳақиқий Амир Насрулло, Ба лавҳи Темурбек дошт ин Каломи Олло» мисралари битилган. (Уни тахминан, «Амир Насрулло томонидан ҳақиқатан вақф қилинган ёдгорликда Оллоҳнинг сўзи Темурбек лавҳида ўрин топди», дея таржима қилиш мумкин). Лекин бу мисралар муаллифи ким эканлиги номаълум. Эҳтимол, у котиб Мулла Муҳаммадҳасан Самарқандийга тегишлидир, балки уларни фақат Моҳларойим — Нодирабегимнинг қотили эмас, яхшигина ғазаллар битувчи шоир сифатида ҳам ном қолдирган Амир Насруллонинг ўзи битгандир...

М. МУЗАФФАРОВ,
«Халқ сўзи» мухбири.

ЮЗ ЙИЛДАН КЕЙИН МАЪЛУМ БЎЛДИКИ, «ЖИН» МАШИНАСИ КАТТАҚЎРҒОНДА ИЛГАРИ ЯРАТИЛГАН...

Бундан юз йил муқаддам ҳам пахтадан чигит ва толани ажратиш қўлда бажарилар, бу эса ниҳоятда қимматга тушарди. Ана шу сермашаққат жараённи механизациялаш устида Россия ва Америка муҳандислари кўп изланишган. Аммо натижа бўлмаган.

Фақат 1890 йилга келиб Самарқанд вилоятининг Каттақўрғон шаҳрида пахта тозалаш заводини қурган Югавич исмли муҳандис бу муаммони ечишга муваффақ бўлган. У илк бор чигитдан толани ажратадиган машина яратди ҳамда уни ўзига қарашли корхонага ўрнатди. Шу тариқа каттақўрғонлик муҳандиснинг ихтироси нафақат эндигина тараққий этаётган Туркистон, балки жаҳондаги кўплаб мамлакатлар учун ҳам муҳим иқтисодий аҳамиятга эга бўлган эди.

М. МУҚИМОВ,
«Халқ сўзи» мухбири.

ҚУМҚЎРҒОНДА ЯНА 83 КИШИ ИШ БИЛАН ТАЪМИНЛАНДИ

НАМАНГАН тумани шахсий ёрдамчи хўжаликлар иттифоқи моддий-техника таъминоти базаси қошида хусусий корхона ташкил этилди. Энди тумандаги Қумқўрғон қишлоғи аҳолисининг 83 нафари иш билан таъминланади.

Бу ҳали бошланиши. Корхона раҳбарияти хитойлик ишбилармонлар билан бирга қўшма корхона қуришни режалаштирмоқда. Ҳозирча рўмол, жемпер, гиламчалар ҳамда оёқ кийимлари ва тикувчилик цехларида ойига 15 миллион сўмлик маҳсулот ишлаб чиқарилмоқда.

Ш. ТАНГИРОВ.

БУ «ОППОҚ ҚАРОҚЧИЛАР»

ҚОРАҚУМ чўлларида, аниқроғи Туркманистоннинг жануби-шарқида жойлашган Бадхиз қўриқхонаси ҳудудида оқ бўрилар пайдо бўлди. Қўриқхона мутахассисларининг фикрича, бу янги «қароқчилар» ваҳшийлик бобида одатдаги кўк, қизил бўриларга қараганда хавфли, кўпроқ талафот келтирувчи ва «ақлли»роқ экан.

Отарларга навбатдаги ҳужумдан сўнг бу «оппоқ қароқчилар» дарҳол қўриқхонанинг ов қилиш мумкин бўлмаган ҳудудига қочиб кетишяпти.

Н. ЭРКИНОВ.

◉ ФУТБОЛ

ПЕЛЕНИНГ ЎҒЛИ БАРЧА РЕЖАЛАРНИ ЧИППАККА ЧИҚАРДИ

БУТУН Бразилия мўъжизанинг қайта юз беришини — мамлакат футбол ҳаётида янги Пеле пайдо бўлишини кутган эди. Бироқ...

Маълумки, футбол қироли Пеле ўз фаолиятини дарвозабонликдан бошлаган. Яқинда унинг ўғли Эдиньо ҳам биринчи марта расмий учрашувда майдонга чиқиб, отасини катта футбол майдонига олиб чиққан «Сантос» клуби дарвозасини ҳимоя қилди. Бахтга қарши унинг айби билан ўтказиб юборилган ягона тўп «Сантос»га мағлубият келтирди.

Бу «аламли» тўп, айниқса, ушбу ўйинга ташриф буюрган юзлаб спорт журналистларини қаттиқ ранжитди. Чунки улар бир ҳафтадан буён кутубхоналарда футбол қиролининг фаолияти билан қайта танишишган ва янги Пелени ўз нашрлари орқали қайта кашф қилишга тайёрланиб келишган эди. Эдиньонинг қайтарса бўладиган тўпни ўтказиб юбориши барча режаларни чиппакка чиқарди.

Ким билсин, балки Эдиньонинг ҳам ўрни отасиникидек дарвозада эмас, ҳужумнинг олд чизиғидадир.

Ҳ. РАСУЛОВ.

ДОНОЛАР ДЕЙДИКИ...

Ёки илмли бўл, ёки илмга таяниб иш тутадиган бўл, лоақал илмни тинглаб эшитадиган бўл, бироқ тўртинчиси бўлма, чунки касодга учраб ҳалок бўласан (жувонмарг бўласан).

* * *

Мол-мулкни беҳуда исроф қилиш куфрона «неъматдир», ҳўйламасдан бойлигини сарфлаш тўлиқ таназзулга олиб келади.

* * *

Тоғнинг энг тепасига (чўққисига) чиққан киши ундан йиқилувдан ғоят кўп огоҳ бўлмоғи лозим.

• *Тарихингдир минг асрлар ичра пинҳон, ўзбегим*

НИҲОЯТ, БАҲСГА НУҚТА ҚЎЙИЛДИ

УЗОҚ йиллардан буён ҳамиша кўҳна ва навқирон Бухорои Шарифнинг ёши тўғрисида баҳс давом этиб келарди. Тарихчилар, археологлар ва олимлар фикри умумлаштирилиб, ниҳоят, баҳсга якун ясаладиганга ўхшайди.

БУХОРОИ Шарифнинг 2500 йиллик юбилейини ўтказиш ҳақидаги таклифларга биноан бир қатор етакчи вазирликлар вакиллари шаҳарга келиб, осори атиқалар, архитектура ёдгорликлари ва улкан иншоотларни кўздан кечирдилар, юбилейгача бажарилиши лозим бўлган ишлар кўлами билан танишдилар.

Юбилейни 1997 йилнинг сентябрь ойида ўтказиш мўлжалланмоқда. Вилоят ҳокимлигида бўлиб ўтган йиғилишда ана шу хусусда сўз борди.

— Бухоро тарихий обидаларининг кўплиги ва кўҳналиги билан ажралиб туради, — деди Ўзбекистон Маданият ишлари вазирлиги бошқармасининг бошлиғи П. Зоҳидов. — Бундай шаҳарда яшаш нафақат бахт, балки уни қадрлаш, ардоқлаш ҳам қарз, ҳам фарз эканлигини унутмаслигимиз лозим. Шу жиҳатдан қараганда, Шариф шаҳарнинг юбилейини ўтказиш катта аҳамиятга эга.

Республика Коммунал хизмат вазирлиги бошқармасининг бошлиғи В. Борисов юбилейгача муҳандислик иншоотларини қуриш ва янги троллейбус линияларини ишга тушириш, иссиқлик тармоқларини, газ ва сув қувурларини ётқизиш ҳамда мавжудларини қайта таъмирлаш хусусида фикр юритди. Маиший хизмат вазирлиги бошқармасининг бошлиғи Т. Хўжаев 1997 йил сентябрь ойигача салкам 400 миллион сўмлик маиший хизмат нуқталари қурилиши кераклигини таъкидлади.

Шаҳарни ободонлаштириш икки босқичда олиб бориладиган бўлди. 1997 йил сентябргача давом этадиган биринчи босқичда, аввало, тарихий обидаларни қайта таъмирлаш лозим. Бу иш учун ҳар йили 5 миллиард сўм маблағ ўзлаштирилади. Иккинчи босқич эса 15 йил давом этади.

Вали БОБОМУРОД,
«Халқ сўзи»нинг жамоатчи мухбири.

Китоб шаҳридаги «Ёш талантлар маркази»да иқтидорли ёшлар Абдумалик Саримсоқов етакчилигида турли касб ва мутахассисликлар сирларини ўрганмоқдалар.

СУРАТДА: гилам тўқиш тўгарагининг раҳбари Дилором Қурбонова шогирдлари билан.

Ш. ШАРОПОВ олган сурат.

КИНОЧИЛАРИМИЗ БОШ СОВРИННИ КЎЗЛАШМОҚДА

Ўзбекистон киноижодкорлари Евроосиё фильмлари ҳафталигига қатнашиш учун Анқарага жўнаб кетишди. Ушбу анжуманда ҳамюртларимиз режиссёр Р. Муҳаммаджоновнинг «Адашганлар» («Ватан» студияси), Ф. Ҳайдаровнинг «Гуноҳ» («Киноактёр» студияси), Ф. Давлетшиннинг «Алиф ва Лайло» («Меъмор» студияси) фильмлари билан иштирок этишади. Мазкур кино байрами тугагандан сўнг қардош Туркия пойтахтида VI халқаро Анқара кино фестивали очилади. Мазкур фестивалда истеъдодли ўзбек кинорежиссери Низом Тўлахўжаевнинг «Ислом тарихи» фильми намойиш қилинади. Бу фильм Қоҳирадаги «Ал-Азхар» ислом университетида маъқулланган.

Анқарада бўлиб ўтган аввалги халқаро кинофестивалда мультфильмлар режиссёри Мавзур Маҳмудов махсус совринни қўлга киритган бўлса, эндиликда ўзбекистонлик киночилар энг юқори совринларни кўзлаб туришибди.

Лола КАМОЛОВА.

ТИББИЁТ

ЮРАК ОПЕРАЦИЯСИ МУВАФФАҚИЯТЛИ ЯКУНЛАНДИ

ХОРАЗМДА биринчи марта юрак операция қилинди. Тошкент давлат тиббиёт институтининг Урганчдаги бўлими шифокори, тиббиёт фанлари номзоди, умумжарроҳлик кафедраси доценти Қаландар Бобожоновнинг вилоят 1-шифохонасида ўтказган бу операцияси муваффақиятли бўлди. Ўн саккиз ёшли бемор Муқаддас Оллобергановaнинг туғма юрак пороги олиб ташланди ва юрак бир неча жойидан тикилди. Эндиликда мижоз ўзини яхши ҳис қилмоқда.

Э. НУРБОЕВ.

ҚАНЧА НАВОИЙ БЎЛГАН?

Адабиётшунос Ёқубжон ИСҲОҚОВнинг тарихий манбаларга асосланиб гувоҳлик беришича, шеър ёзиб, халқ тан олган Навоий тахаллусли ўндан ортиқ ижодкор ўтган:

1. **Алишер НАВОИЙ** — тазкираларда кўпинча «Навоий Чиғатойи» деб аталади.
2. **Мулло НАВОИЙ Хуросоний** — Алишер Навоийнинг яқин замондоши бўлган.
3. **Мулло Шамсуддин Муҳаммад НАВОИЙ (Кошоний)** — XVI асрнинг биринчи ярмида яшаб ижод этган.
4. **Бобосултон НАВОИЙ (Қумий)** — XVI асрда дарвешона ҳаёт кечирган ва унга Шоҳ Аббос Мозий (ҳокимияти даври — 1588—1628)нинг эътиқоди кучли бўлган.
5. **НАВОИЙ Бофақий** (XVIII аср) — Бофақнинг қозизодаларидан бўлган.
6. **Муҳаммадшариф НАВОИЙ (Карбалойи)** — XVI асрнинг иккинчи ярмида яшаган. Акбарободда вафот этган.
7. **Пирзода НАВОИЙ (Сабзаворий)** — XV асрда яшаган.
8. **НАВОИЙ Синдий (Абдуссамеъ)** — Бу шоир ҳақида маълумот XVIII аср тазкираларида («Мақолот уш-шуаро») учрайди.
9. **НАВОИЙ Шерозий (Мирзо Муҳаммад Мунший)** — бу шоир ҳақида маълумотлар XIX аср охирида тузилган учта тазкирада учрайди.
10. **НАВОИЙ Нишопурий** — XVI асрда яшаб ижод этган. Бу шоир ҳақида Розийнинг «Ҳафт иқлим» асаридагина сўз юритилган.
11. **НАВОИЙ Мозандароний** (Мирзо Муҳаммад Тақий)—XVIII асрда Форс ва Хуросон ўлкаларида ҳукмронлик қилган, шоир.

Юқорида номлари зикр этилган шоирларнинг ўн нафари форсийгўй. Фақат Алишер Навоий икки тилда ижод қилган.

ҲУВАЙДО ТЎЙИГА ТАЙЁРГАРЛИК

Фарғона вилоят ҳокимлиги Нақшбандия тариқатига боғланган файласуф, шоир Хожиназар Ғойибназар ўғли Ҳувайдо таваллудининг 290 йиллигини нишонлаш ҳақида қарор қабул қилди.

Водилдаги ҳиссадорлик банкида эса махсус хайрия жамғармаси ҳисоби очилди. Ҳозиргача Чимён парранда гўшти ишлаб чиқариш агрофирмаси 2 миллион сўм, Чимён матлубот жамияти, қишлоқ хўжалик техникаларини таъмирлаш корхонаси, туман нон комбинатлари 1 миллион сўмдан, Чимён физиотерапия шифохонаси ва 80-механизациялашган кўчма колонна хизматчилари 500 минг сўмдан жамғармага хайрия маблағлари ўтказишди.

Набижон СОБИР,
«Халқ сўзи» мухбири.

ҚАЙМОҚЛИ БЛИНЧИК

Чақилган тухумга туз, шакар қўшиб қориштирилади. Кейин ярим стакан сут қуйиб аралаштирилади ва ун қўшиб хамир қорилади. Ун қумоқ-қумоқ бўлиб қолмаслиги керак. Шундан кейин сутнинг қолган қисмини қуйиб, яна аралаштирилади. Ўртача катталикдаги товани қизитиб, ёғ суртилади. Ва қизиб турган товага суюқ қилиб қорилган хамирдан чўмич ёки каттароқ қошиқда бир текис қилиб қуйилади. Бир томони қизариб пишган қуймоқни товадан лаганга олиб, иккинчиси қуйилади. Шу тартиб жилд тайёрлаб олингач, ҳар бирига қийма солиб, дўлма каби ўралади-да ёғ суртилган товада яна бироз қовуриб олинади.

Қуймоқ ичига солинадиган қийма қуйидагича тайёрланади: қийма майда тўғралган пиёз билан аралаштирилади, туз, мурчини ростлаб, қизиб турган ёғда қовурилади, қозондан кўтариб олиниб, совутилади. Қиймага сувда пишган гуруч аралаштириб юборилса мазали бўлади.

Қуймоқ қиймаси ўрнига творог, олма ёки бирон хил мураббо ишлатиш ҳам мумкин.

Жилд учун 250 грамм унга икки ярим стакан сут, уч дона тухум, ярим ош қошиқ шакар, чорак қошиқ туз олинади. Қийма учун 200 грамм лахм гўшт, бир-икки дона пиёз, икки ош қошиқча гуруч кифоя.

ЖЎХОРИНИНГ ПОЯСИ НЕГА ТОВЛАНАДИ?

Сиз чўлларда танаси жимир-жимир товланувчи шувоқ ўтларни кузатганмисиз? Маккажўхорининг пояси нега олтин рангда товланади? Унинг дони-ку нақд тилла тишнинг ўзгинаси!

Биогеокимё мутахассислари тасдиқлашларича, ўсимликлар турли кимёвий элементларни ўз таналарида, барглари ва шарбатларида йиғар экан. Жумладан, қайин дарахти шарбатида, жўхори поясида ва шувоқда олтин сезиларли даражада йиғилади. Бу ўсимликлар ўзига яраша тубилдиз жинсларда олтин борлигидан биринчи даракчи бўлиб ҳисобланади.

М. ЗОКИРОВ,
геология-минерология фанлари доктори.

ХАЛҚ СЎЗИ
•
НАРОДНОЕ СЛОВО

● ТЕЛЕФОНЛАР:
маълумот учун 33-07-48;
эълонлар бўлими 32-09-25.
Индекс: 64608.

МУАССИСЛАР:
Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши Раёсати ва Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси.

Бош муҳаррир: Анвар ЖЎРАБОЕВ

ТАҲРИР ҲАЙЪАТИ:
Абдунаби БОЙҚЎЗИЕВ, Эсиргап БОЛИЕВ (масъул котиб, «Халқ сўзи»), Эркин ВОҲИДОВ, Миракмал МИРАЛИМОВ, Салоҳиддин МУҲИДДИНОВ (бош муҳаррир ўринбосари, «Халқ сўзи»), Лев ПАК (бош муҳаррир ўринбосари, «Народное слово»), Людмила ПОРФИРЬЕВА, Қулаҳмад РИЗАЕВ, Александр ТЮРИКОВ (масъул котиб, «Народное слово»), Шавкат ЯҲЁЕВ, Пиримқул ҚОДИРОВ, Муҳаммаджон ҚОРАБОЕВ, Саидаҳрор ҒУЛОМОВ.

● МАНЗИЛИМИЗ:
700000, ГСП
Тошкент шаҳри,
Матбуотчилар кўчаси, 19-уй.

Навбатчи муҳаррир — И. Ўтбосаров, навбатчи — Р. Аҳмадалиев.

Рўйхатдан ўтиш тартиб № 0001. Буюртма Г — 754. 77698 нусхада босилди, ҳажми — 2 табоқ. Офсет усулида босилган. Қоғоз бичими А — 2. Босишга топшириш вақти — 21.00

«Шарқ» нашриёт-матбаа концерни босмахонаси. Корхона манзили: «Буюк Турон» кўчаси, 41-уй. 1 2 3 4 5 6 Босишга топширилди 00.30